

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ സുന്ദരകാണ്ഡേ

॥ അഷ്ടാത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| അഷ്ടാത്രിംശഃ സർഗഃ ||

സീതയാ പ്രത്യഭിജ്ഞാനതയാ ചിത്രകുടേ ഘടിതസ്യ കാകപ്രസംഗസ്യ
ശ്രാവണം ശ്രീരാമസ്യ ശിഘ്രമാനയനയാഗ്രഹകരണം ഹനുമതേ
ചുഡാമണേഃ സമർപണം ച

തതഃ സ കപിശാർദൂല -

സ്തേന വാക്യേന തോഷിതഃ |

സീതാമുവാച തച്ഛൂത്യാ

വാക്യം വാക്യവിശാരദഃ || 5.38.1 ||

യുക്തരൂപം ത്വയാ ദേവി

ഭാഷിതം ശുഭദർശനേ |

സദ്യശം സ്ത്രീസ്വഭാവസ്യ

സാധ്വീനാം വിനയസ്യ ച || 5.38.2 ||

സ്ത്രീത്യാന ത്വം സമർമാസി

സാഗരം വ്യതിവർതിതും |

മാമധിഷ്ഠായ വിസ്തീർണം

ശതയോജനമായതം || 5.38.3 ||

ദ്വിതീയം കാരണം യച്ച

ബ്രവീഷി വിനയാൻവിതേ |

രാമാദന്യസ്യ നാർഹാമി

സംസർഗമിതി ജാനകി || 5.38.4 ||

ഏതത് തേ ദേവി സദ്യശം
 പത്യാസ്തസ്യ മഹാത്മനഃ |
 കാ ഹ്യന്യാ ത്യാമൃതേ ദേവി
 ബ്രൂയാദ് വചനമീദൃശം || 5.38.5 ||

ശ്രോഷ്യതേ ചൈവ കാകുസ്ഥഃ
 സർവം നിരവശേഷതഃ |
 ചേഷിതം യത് ത്യാ ദേവി
 ദാഷിതം ച മമാഗ്രതഃ || 5.38.6 ||

കാരണൈർബഹുഭിർദേവി
 രാമപ്രിയചികീർഷയാ |
 സ്നേഹപ്രസ്തനമനസാ
 മയൈതത് സമുദീരിതം || 5.38.7 ||

ലങ്കായാ ദുഷ്ടവേശത്യാദ്
 ദുസ്തരത്യാൻമഹോദധഃ |
 സാമർഥ്യാദാത്മനശ്ചൈവ
 മയൈതത് സമുദീരിതം || 5.38.8 ||

ഇച്ഛാമി ത്യാം സമാനേതു -
 മദ്യൈവ രഘുനന്ദിനാ |
 ഗുരുസ്നേഹേന ഭക്ത്യാ ച
 നാൻയഥാ തദുദാഹൃതം || 5.38.9 ||

യദി നോത്സഹസേ യാതും
 മയാ സാർധമനിന്ദിതേ |
 അഭിജ്ഞാനം പ്രയച്ഛ ത്യാം
 ജാനീയാദ് രാഘവോ ഹി യത് || 5.38.10 ||

ഏവമുക്താ ഹനുമതാ
 സീതാ സുരസുതോപമാ |
 ഉവാച വചനം മന്ദം
 ബാഷ്പപ്രഗ്രഥിതാക്ഷരം ||5.38.11 ||

ഇദം ശ്രേഷ്ഠമഭിജ്ഞാനം
 ബ്രൂയാസ്ത്വം തു മമ പ്രിയം |
 ശൈലസ്യ ചിത്രകൂടസ്യ
 പാദേ പൂർവോത്തരേ പദേ ||5.38.12 ||

താപസാശ്രമവാസിന്യാഃ
 പ്രാജ്യമൂലഫലോദകേ |
 തസ്മിൻ സിദ്ധാശ്രിതേ ദേശേ
 മന്ദാകിന്യവിദൂരതഃ ||5.38.13 ||

തസ്യോപവനഖണ്ഡേഷു
 നാനാപുഷ്പസുഗന്ധിഷു |
 വിഹൃത്യ സലിലേ ക്ലിന്നോ
 മമാങ്കേ സമുപാവിശഃ ||5.38.14 ||

തതോ മാംസസമായുക്തോ
 വായസഃ പര്യതുണ്ഡയത് |
 തമഹം ലോഷ്ടമുദ്യദ്യ
 വാരയാമി സു വായസം ||5.38.15 ||

ദാരയൻ സ ച മാം കാക -
 സ്തത്രൈവ പരിലീയതേ |
 ന ചാപ്യുപാരമൻമാംസാദ്
 ഭക്ഷാർഥീ ബലിഭോജനഃ ||5.38.16 ||

ഉത്കർഷന്ത്യാം ച രശനാം
 ക്രുദ്ധായാം മയി പക്ഷിണേ |
 സ്രംസമാനേ ച വസനേ
 തതോ ദൃഷ്ടാ ത്വയാ ഹൃഹം ||5.38.17 ||

ത്വയാ വിഹസിതാ ചാഹം
 ക്രുദ്ധാ സംലജ്ജിതാ തദാ |
 ഭക്ഷ്യഗൃദ്ധേന കാകേന
 ദാരിതാ ത്വാമുപാഗതാ ||5.38.18 ||

തതഃ ശ്രാന്താഹമുത്സംഗ -
 മാസീനസ്യ തവാവിശം |
 ക്രുധ്യന്തീവ പ്രഹൃഷ്ടേന
 ത്വയാഹം പരിസാന്തിതാ ||5.38.19 ||

ബാഷ്പപൂർണമുഖീ മന്ദം
 ചക്ഷുഷീ പരിമാർജ്ജതീ |
 ലക്ഷിതാഹം ത്വയാ നാഥ
 വായസേന പ്രകോപിതാ ||5.38.20 ||

പരിശ്രമാച്ച സുപ്താ ഹേ
 രഘവാക്യേന്ദ്രഹം ചിരം |
 പർയായേണ പ്രസുപ്തശ്ച
 മമാങ്കേ ഭരതാഗ്രജഃ ||5.38.21 ||

സ തത്ര പുനരേവഥ
 വായസഃ സമുപാഗമത് |
 തതഃ സുപ്തപ്രബുദ്ധാം മാം
 രഘവാകാത് സമുത്ഥിതാം |

വായസഃ സഹസാഗമ്യ
വിദദാര സ്തനാന്തരേ || 5.38.22 ||

പുനഃ പുനരഥോത്പത്യ
വിദദാര സ മാം ഭൃശം |
തതഃ സമുത്ഥിതോ രാജോ
മുക്തൈഃ ശോണിതബിന്ദുഭിഃ || 5.38.23 ||

സ മാം ഭൃഷ്ട്യാ മഹാബാഹു -
ർവിതുന്നാം സ്തനയോസ്തദാ |
ആശീവിഷ ഇവ ക്രുദ്ധഃ
ശ്യാസൻ വാക്യമഭാഷത || 5.38.24 ||

കേന തേ നാഗനാസോരു
വീക്ഷതം വൈ സ്തനാന്തരം |
കഃ ക്രീഡതി സരോഷേണ
പഞ്ചവക്ത്രേണ ഭോഗിനാ || 5.38.25 ||

വീക്ഷമാണസ്തതസ്തം വൈ
വായസം സമവൈക്ഷത |
നവൈഃ സരുധിരൈസ്തീക്ഷ്ണൈ -
ർമാമേവാഭിമുഖം സ്ഥിതം || 5.38.26 ||

പുത്രഃ കില സ ശക്രസ്യ
വായസഃ പതതാം വരഃ |
ധരാന്തരം ഗതഃ ശീഘ്രം
പവനസ്യ ഗതൗ സമഃ || 5.38.27 ||

തതസ്തസ്മിൻ മഹാബാഹുഃ
കോപസംവർതിതേക്ഷണഃ |

വായസേ കൃതവാൻ ക്രൂരാം
 മതിം മതിമതാം വരഃ ||5.38.28 ||

സ ദർഭസംസ്കരാദ് ഗൃഹ്യ
 ബ്രഹ്മണോദ്യേന്തേണ യോജയത് |
 സ ദീപ്ത ഇവ കാലാഗ്നി -
 ര്ജജ്ജാലാഭിമുഖോ ദ്വിജം ||5.38.29 ||

സ തം പ്രദീപ്തം ചിക്ഷേപ
 ദർഭം തം വായസം പ്രതി |
 തതസ്തു വായസം ദർഭഃ
 സോബ്ബര്യേനുജഗാമ ഹ ||5.38.30 ||

അനുസൃഷ്ടസ്തദാ കാകോ
 ജഗാമ വിവിധാം ഗതിം |
 ത്രാണകാമ ഇമം ലോകം
 സർവം വൈ വിചചാര ഹ ||5.38.31 ||

സ പിത്രോ ച പരിത്യക്തഃ
 സർവൈശ്ച പരമർഷിഭിഃ |
 ത്രീൻ ലോകാൻ സമ്പരിക്രമ്യ
 തമേവ ശരണം ഗതഃ ||5.38.32 ||

സ തം നിപതിതം ഭൂമൗ
 ശരൺയഃ ശരണാഗതം |
 വധാർഹമപി കാകുത്സ്മഃ
 കൃപയാ പര്യപാലയത് ||5.38.33 ||

പരിദ്യൂനം വിവർണം ച
 പതമാനം തമബ്രവീത് |

മോഘമന്ദ്രം ന ശക്യം തു
 ബ്രാഹ്മം കർതും തദുച്യതാം ||5.38.34 ||

തതസ്സന്ധാക്ഷി കാകസ്യ
 ഹിനസ്തി സു സ ദക്ഷിണം |
 ദന്ത്യാ തു ദക്ഷിണം നേത്രം
 പ്രാണേഭ്യഃ പരിരക്ഷിതഃ ||5.38.35 ||

സ രാമായ നമസ്കൃത്യാ
 രാജേണ ദശരഥായ ച |
 വിസൃഷ്ടസ്തേന വീരേണ
 പ്രതിപേദേ സ്വമാലയം ||5.38.36 ||

മത്കൃതേ കാകമാത്രേപി
 ബ്രഹ്മാസ്മി സമുദീരിതം |
 കസ്യാദ് യോ മാഹരത് ത്വന്തഃ
 ക്ഷമസേ തം മഹീപതേ ||5.38.37 ||

സ കുരുഷ്വ മഹോത്സാഹാം
 കൃപാം മയി നരർഷഭ |
 ത്വയാ നാമവതീ നാഥ
 ഹ്യനാഥാ ഇവ ദൃശ്യതേ ||5.38.38 ||

ആനൃശംസ്യം പരോ ധർമ -
 സ്ത്വന്ത ഏവ മയാ ശ്രുതം |
 ജാനാമി ത്യാം മഹാവിർയം
 മഹോത്സാഹം മഹാബലം ||5.38.39 ||

അപാരവാരമക്ഷോഭ്യം
 ഗാൻദീർയാത് സാഗരോപമം |

ഭർതാരം സസമുദ്രായാ
ധരൺയാ വാസവോപമം ||5.38.40 ||

ഏവമസ്രൂവിദാം ശ്രേഷ്ഠോ
ബലവാൻ സത്യവാനപി |
കിമർഥമസ്രൂം രക്ഷഃസു
ന യോജയസി രാഘവ ||5.38.41 ||

ന നാഗാ നാപി ഗന്ധർവാ
ന സുരാ ന മരുദ്ഗണാഃ |
രാമസ്യ സമരേ വേഗം
ശക്താഃ പ്രതിസമീഹിതും ||5.38.42 ||

തസ്യ വീര്യവതഃ കച്ചിദ്
യദ്യസ്തി മയി സംഭ്രമഃ |
കിമർഥം ന ശരൈസ്തീക്ഷ്ണൈഃ
ക്ഷയം നയതി രാക്ഷസാൻ ||5.38.43 ||

ഭ്രാതൂരാദേശമാദായ
ലക്ഷ്മണോ വാ പരന്തപഃ |
കസ്യ ഹേതോർന മാം വീരഃ
പരിത്രാതി മഹാബലഃ ||5.38.44 ||

യദി തൗ പുരുഷവ്യാഘ്രൗ
വായ്യിന്ദ്രസമതേജസൗ |
സുരാണാമപി ദുർധർഷൗ
കിമർഥം മാമുപേക്ഷതഃ ||5.38.45 ||

മമൈവ ദുഷ്കൃതം കിഞ്ചി -
ൻമഹദസ്തി ന സംശയഃ |

സമർഥാവപി തൗ യൻമാം
നാവേക്ഷേതേ പരന്തപൗ ||5.38.46 ||

വൈദേഹ്യാ വചനം ശ്രുത്വാ
കരുണം സാശ്രു ഭാഷിതം |
അമാബ്രവീൻമഹാതേജാ
ഹനുമാൻ ഹരിയുമപഃ ||5.38.47 ||

ത്വച്ഛോകവിമുഖോ രാമോ
ദേവി സത്യേന തേ ശപേ |
രാമേ ദുഃഖാഭിപന്നേ തു
ലക്ഷ്മണഃ പരിതപ്യതേ ||5.38.48 ||

കമഞ്ചിദ് ഭവതീ ദൃഷ്ട്വാ
ന കാലഃ പരിശോചിതും |
ഇമം മുഹൂർത്തം ദുഃഖാനാ -
മന്തം ദ്രക്ഷ്യസി ശോഭനേ ||5.38.49 ||

താവുഭൗ പുരുഷവ്യാഘ്രൗ
രാജപുത്രൗ മഹാബലൗ |
ത്വദ്ദർശനകൃതോത്സാഹൗ
ലോകാൻ ഭസ്മീകരിഷ്യതഃ ||5.38.50 ||

ഹത്യാ ച സമരക്രൂരം
രാവണം സഹബാന്ധവം |
രാഘവസ്ത്യാം വിശാലാക്ഷി
സ്യാം പുരീം പ്രതി നേഷ്യതി ||5.38.51 ||

ബ്രൂഹി യദ് രാഘവോ വാച്യോ
ലക്ഷ്മണശ്ച മഹാബലഃ |

സുഗ്രീവോ വാപി തേജസ്വി
 ഹരയോ വാ സമാഗതാഃ || 5.38.52 ||

ഇത്യുക്തവതി തന്മിംശ്ച
 സീതാ പുനരമാബ്രവീത് |
 കൗസൽയാ ലോകഭർതാരം
 സുഷുവേ യം മനസ്വിനീ || 5.38.53 ||

തം മമാർഥേ സുഖം പുച്ഛ
 ശിരസാ ചാഭിവാദയ |
 സ്രജശ്ച സർവരത്താനി
 പ്രിയായാശ്ച വരാംഗനാഃ || 5.38.54 ||

ഐശ്വര്യം ച വിശാലായാം
 പൃഥ്വിവ്യാമപി ദുർലഭം |
 പിതരം മാതരം ചൈവ
 സമ്മാൻയാഭിപ്രസാദ്യ ച || 5.38.55 ||

അനുപ്രവ്രജിതോ രാമം
 സുമിത്രാ യേന സുപ്രജാഃ |
 ആനുകൂൽയേന ധർമാത്മാ
 ത്യക്ത്വാ സുഖമനുത്തമം || 5.38.56 ||

അനുഗച്ഛതി കാകുത്സ്മം
 ഭ്രാതരം പാലയൻ വനേ |
 സിംഹസ്തന്ധോ മഹാബാഹു-
 ര്മനസ്വി പ്രിയദർശനഃ || 5.38.57 ||

പിത്യവദ് വർതതേ രാമേ
 മാത്യവൻമാം സമാചരത് |

ഹ്രിയമാണാം തദാ വീരോ
ന തു മാം വേദ ലക്ഷ്മണഃ || 5.38.58 ||

വൃദ്ധോപസേവീ ലക്ഷ്മീവാൻ
ശക്തോ ന ബഹുഭാഷിതാ |
രാജപുത്രപ്രിയശ്രേഷ്ഠഃ
സദ്യശഃ ശ്യാശൂരസ്യ മേ || 5.38.59 ||

മത്തഃ പ്രിയതരോ നിത്യം
ഭ്രാതാ രാമസ്യ ലക്ഷ്മണഃ |
നിയുക്തോ ധൂരി യന്ത്യാം തു
താമുദ്യഹതി വീര്യവാൻ || 5.38.60 ||

യം ദൃഷ്ട്വാ രാഘവോ നൈവ
വൃത്തമാർയമനുസ്മരത് |
സ മമാർമായ കുശലം
വക്തവ്യോ വചനാൻമമ || 5.38.61 ||

മൃദുർനിത്യം ശുചിർദക്ഷഃ
പ്രിയോ രാമസ്യ ലക്ഷ്മണഃ |
യഥാ ഹി വാനരശ്രേഷ്ഠ
ദുഃഖക്ഷയകരോ ഭവേത് || 5.38.62 ||

ത്വമസ്മിൻ കാർയനിർവാഹേ
പ്രമാണം ഹരിയുമപ |
രാഘവസ്ത്വത്സമാരംഭാ -
ൻമയി യത്നപരോ ഭവേത് || 5.38.63 ||

ഇദം ബ്രൂയാശ്ച മേ നാഥം
ശൂരം രാമം പുനഃ പുനഃ |

ജീവിതം ധാരയിഷ്യാമി
 മാസം ദശരമാന്മജ || 5.38.64 ||

ഊർധ്വം മാസാന ജീവേയം
 സത്യേനാഹം ബ്രവീമി തേ |
 രാവണേനോപരുദ്ധാം മാം
 നികൃത്യാ പാപകർമ്മണാ |
 ത്രാതുമർഹസി വീര ത്വം
 പാതാലാദിവ കൗശികീം || 5.38.65 ||

തതോ വസ്ത്രഗതം മുക്ത്യാ
 ദിവ്യം ചൂഡാമണിം ശുഭം |
 പ്രദേയോ രാഘവായേതി
 സീതാ ഹനുമതേ ദദൗ || 5.38.66 ||

പ്രതിഗൃഹ്യ തതോ വീരോ
 മണിരത്നമനുത്തമം |
 അംഗുൽയാ യോജയാമാസ
 നഹ്യസ്യ പ്രാദവദ് ഭുജുഃ || 5.38.67 ||

മണിരത്നം കപിവരഃ
 പ്രതിഗൃഹ്യാദിവാദ്യ ച |
 സീതാം പ്രദക്ഷിണം കൃത്യാ
 പ്രണതഃ പാർശ്വതഃ സ്ഥിതഃ || 5.38.68 ||

ഹർഷേണ മഹതാ യുക്തഃ
 സീതാദർശനജ്ഞന സഃ |
 ഹൃദയേന ഗതോ രാമം
 ലക്ഷ്മണം ച സലക്ഷണം || 5.38.69 ||

മണിവരമുപഗൃഹ്യ തം മഹാർഹം

ജനകന്യപാത്മജയാ ധൃതം പ്രഭാവായ് |

ഗിരിവരപവനാവധൂതമുക്തഃ

സുഖിതമനഃ പ്രതിസക്രമം പ്രപേദേ || 5.38.70 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ

സുന്ദരകാണ്ഡേ അഷ്ടാത്രിംശഃ സർഗഃ ||